

АНОТАЦІЯ

Назва дисципліни/освітнього компоненту	Практикум з соціальної психології
Компонент освітньої програми	Вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3,0 кредити / 90 годин
Вид підсумкового контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Викладач	Луцик Галина Олександрівна, старший викладач кафедри вікової та педагогічної психології
CV викладача (in) на сайті кафедри	https://psuhologia.rshu.edu.ua/kafedra/kafedra-vidkovoї-ta-pedahohichnoi-psykholohii/sklad-kafedri/9-uncategorised/119-lutsyk-halyna-oleksandrivna
E-mail викладача:	halyna.lutsyk@rshu.edu.ua

Метою викладання навчальної дисципліни «Практикум з соціальної психології» є:

1. Ознайомити здобувачів вищої освіти з теорією і практикою використання психодіагностичного інструментарію в професійній діяльності.
2. Навчити майбутніх психологів розуміти та аналізувати першоджерела, перетворювати їх з матеріалу для ознайомлення на матеріал для дослідження.
3. Формувати **практичні уміння і навички застосування соціально-психологічних знань** у дослідженні та аналізі соціальної взаємодії, групових процесів і поведінки особистості в групі.

Досягнення мети забезпечується за рахунок виконання вправ та індивідуальних завдань, спрямованих на розвиток креативності майбутніх фахівців. В процесі навчання формуються такі риси особистості, як самостійність у розвитку пізнавальних інтересів, логіка і здатність аналітичного мислення, відповідальність під час прийняття рішень, пам'ять, увага, мовна інтуїція, вміння та навички самостійної та колективної роботи тощо.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Практикум з соціальної психології» є

- визначити методи застосування психологічних знань у професійній сфері;
- розуміти значення психологічних досліджень у професійній діяльності та взаємодії з клієнтами зокрема;
- засвоїти зміст та завдання психологічних досліджень у професійній діяльності;
- сприяти застосуванню психологічних знань у практиці професійної діяльності.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами Стандарту дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти компетентностей:

I. Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

II. Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК03. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК04. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК05. Здатність бути критичним і самокритичним.

III. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК01. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

СК03. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК04. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

ПР01. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР02. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР03. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційнокомунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР04. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР06. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР08. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологічні та організаційні засади соціально-психологічного дослідження.

Тема 1. Методологічні засади організації та проведення соціально-психологічного дослідження

Методологічні принципи соціальної психології. Етапи соціально-психологічного дослідження. Визначення об'єкту та предмету дослідження. Вимоги до методичних засобів і стимульних матеріалів.

Тема 2. Класифікація методів соціально-психологічного дослідження

Характеристика методу соціально-психологічного дослідження. Неекспериментальний, експериментальний і психодіагностичний дослідницькі методи. Критерії класифікації методів соціально-психологічного дослідження. Історичні витоки методів соціально-психологічного дослідження.

Тема 3. Особливості застосування методів соціально-психологічних дослідженнях

Особливості застосування методу спостереження. Характеристика опитування як методу психологічного дослідження. Аналіз продуктів діяльності як неекспериментальний метод дослідження. Види тестів у соціально-психологічних дослідженнях. Опитувальники як метод соціально-психологічного дослідження. Особливості проєктивних технік.

Змістовий модуль 2. Соціально-психологічне дослідження особистості та групи

Тема 4. Діагностика особистості в соціальній психології

Проблема особистості у соціальній психології. Труднощі діагностики особистості в різні вікові періоди. Типологічні риси особистості. Визначення ціннісних орієнтацій особистості. Методика визначення ціннісних орієнтацій особистості (М. Рокич). Методики комплексного вивчення особистості. Тест Кеттелла (16 RF-опитувальник). Фрайбургський особистісний опитувальник.

Тема 5. Діагностика темпераменту особистості

Поняття темпераменту. Типи темпераменту. Тип темпераменту та поведінка людини в стресових ситуаціях. Діагностика температенту особистості. Методи діагностики темпераменту. Обмеження методів діагностики темперамент. Методика вивчення темпераменту (опитувальник Г.Айзенка). Опитувальник структури темпераменту (ОСТ) В.М. Русалова.

Тема 6. Діагностика самосвідомості особистості

Поняття самосвідомості особистості. Структура самосвідомості. Значення самосвідомості для особистісного розвитку. Зв'язок самосвідомості з рефлексією та ідентичністю. Методики на виявлення уявлень про себе, самоствавлення особистості. Методика «Q-сортування» (Q-sort) В. Стефансона. Методика «Самодіагностика Я-концепції». Дослідження різних образів «Я-концепції». Проєктивні методики (рисуночні тести, асоціативні методи)

Тема 7. Оцінка процесу соціалізації особистості в психології

Поняття соціалізації особистості в психології. Етапи процесу соціалізації. Механізми соціалізації (наслідування, ідентифікація, інтеріоризація). Первинна та вторинна соціалізація. Соціалізація як процес адаптації та інтеграції в суспільство. Гаджети і стихійна соціалізація. Соціометрія Дж. Морено. Методика оцінки стресостійкості та соціальної адаптації Холмса та Раге. Проєктивні методики.

Тема 8. Діагностика девіантної поведінки особистості

Поняття девіантної поведінки та її види. Фактори, що впливають на формування девіацій. Межі норми та патології у поведінці. Основні підходи до дослідження девіацій. Методи діагностики девіантної поведінки. Карта спостереження Д. Стотта. Методика на визначення схильності до девіантної поведінки Орел. Проєктивні методики (Методика незавершених речень, тест «Кімната»)

Тема 9. Психодіагностика особистості в кризових умовах

Сучасні класифікації кризових ситуацій та методологічні підходи до їх вивчення. Типологія стресових розладів. Стратегії подолання кризових ситуацій у контексті індивідуальних властивостей особистості. Методики емпіричного дослідження особливостей переживання людиною кризових ситуацій. Діагностика індивідуальних особливостей, як чинників виникнення стресових розладів. Психодіагностика стресових розладів. Методики діагностики копінг-стратегій. Діагностика спрямованості на постстресове відновлення.

Тема 10. Діагностика групових процесів

Поняття та ознаки малої соціальної групи. Класифікація малих соціальних груп. Вплив групи на особистість. Процеси групової динаміки. Проблема групової згуртованості. Визначення індексу групової згуртованості. Діагностика міжособистісних взаємин. Методика Т.Лірі. Проблема групової сумісності. Тест "Психологічна сумісність". Методики оцінки психологічного клімату в колективі. Діагностика міжособистісних взаємин дітей у сім'ї за методикою "Казки Дюса (Десперт)".

Тема 11. Діагностика процесів лідерства та керівництва

Поняття лідерства та керівництва. Теорії походження лідерства. Стилі лідерства. Типологія лідерства. Відмінності між лідером та керівником. Методики діагностики схильності особистості до лідерства. Дослідження схильності індивіда до конкретного стилю керівництва за методикою «Схильність до певного стилю керівництва».

Тема 12. Технологія прийняття групового рішення

Значення групових рішень у сучасному світі. Переваги та виклики колективного ухвалення рішень. Етапи прийняття групового рішення. Визначення проблеми. Збір та аналіз інформації. Генерація можливих рішень. Оцінка та вибір оптимального варіанту. Реалізація та контроль. Методи прийняття групових рішень. Мозковий штурм. Метод Дельфі. Голосування. Метод шести капелюхів де Боно. Фактори, що впливають на ефективність групового рішення. Роль комунікації у груповому прийнятті рішень.

Тема 13. Дослідження великих соціальних груп у соціальній психології

Поняття великих соціальних груп у соціальній психології. Ознаки та специфіка великих соціальних груп. Класифікація великих соціальних груп (етнічні, професійні, релігійні, політичні тощо). Психологічні процеси у великих групах. Соціальна ідентифікація та самокатегоризація. Формування громадської думки. Соціальне наслідування та конформізм. Механізми соціального впливу у великих групах. Масові явища в умовах криз і воєнних конфліктів. Соціально-психологічні методи вивчення великих груп. Масові опитування та анкетування. Аналіз соціальних мереж як інструмент дослідження. Аналіз Big Data.

Змістовий модуль 3. Соціально-психологічне дослідження феномену спілкування

Тема 14. Дослідження спілкування в соціальній психології

Поняття та функції спілкування. Сторони спілкування. Особливості міжособистісної комунікації. Поняття та складові комунікативної компетентності. Діагностика комунікативної компетентності особистості. Тест В.Ф. Ряховського. Діагностика потреби у спілкуванні. Тест Ю. Л. Орлова. Діагностика емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні. Опитувальник В. В. Бойко.

Тема 15. Діагностика взаєморозуміння людей в процесі спілкування

Поняття соціальної перцепції. Механізми взаєморозуміння в процесі спілкування. Ефекти міжособистісного сприйняття. Атракція як емоційна сторона міжособистісного сприймання. Чинники атракції. Ефект каузальної атрибуції. Діагностика особистісної та професійної ідентичності особистості. Діагностика схильності особистості до емпатії. Методика «Виявлення схильності до емпатії» І. Юсупова. Методика «Діагностика рівня емпатичних здібностей» В. Бойка. Діагностика розвитку рефлексії. Методика О. С. Анісімова на визначення рівня рефлексії, опитувальник «Диференційний тип рефлексії» Д.А. Леонтьєв, Е.М. Лаптев, Е.Н. Осін, А.Ж. Саліхова.

Тема 16. Діагностика взаємодії людей в процесі спілкування

Поняття міжособистісної інтеракції. Конструктивна взаємодія в процесі спілкування. Діагностика агресивної поведінки. Методика діагностики показників та форм агресії Басса-Дарки. Діагностика агресивності за тестом руки Вагнера. Діагностика егоїзму в процесі взаємодії. Тест «Діагностика особистісної установки «Альтруїзм-Егоїзм»». Соціальні установки та упередження особистості. Методика соціально-психологічних установок у мотиваційній сфері Потьомкіна.

Тема 17. Діагностика конфліктної взаємодії в процесі спілкування

Характеристика конфліктної взаємодії. Функції конфліктів. Діагностика схильності особистості до конфліктів. Характеристика стилів поведінки під час конфлікту. Методика «Стратегія боротьби з конфліктами» (Д. А. Веттен, К. С. Камерон). Діагностика стилів поведінки під час конфлікту за методикою К. Томаса.